Nr 5 – 6 • MAJ – CZERWIEC 1947

SZACHY

Cena
50
złotych

SZACHY

ORGAN OFICJALNY POLSKIEGO ZW. SZACHOWEGO

WYDAWCA: W IMIENIU P. Z. SZ. TADEUSZ CZARNECKI

Redagują: T. CZARNECKI, S. GAWLIKOWSKI, M. WRÓBEL

Adres Redakcji: Warszawa, Walecznych 40 m. 3. **Konto PKO: I — 4636**

Warunki prenumeraty: Rocznie zł 500, półrocznie zł 270.

Nr 5 — 6 **MAJ — CZERWIEC 1947** **Rok II**

Tematy aktualne

Międzynarodowy turniej warszawski był dla naszego życia szachowego wydarzeniem tak ważnym, że należy go omówić możliwie wszechstronnie.

Jeśli był on egzaminem umiejętności naszych graczy, to w niemniejszym stopniu był również egzaminem sprawności jego organizatorów. Urządzenie turnieju międzynarodowego w najbardziej normalnych warunkach przedstawia zawsze cały szereg problemów i zagadnień, których rozwiązanie nie zawsze bywa szczęśliwe, nawet, gdy się dysponuje dostatecznymi środkami finansowymi. Kłopoty organizacyjne turnieju warszawskiego były bardzo dotkliwie podkreślone znanymi wszystkim bolączkami lokalowymi i komunikacyjnymi Warszawy. Mimo tego wszystko było przygotowane na czas, role dobrze rozdzielone, prasa i radio sprawnie i systematycznie informowane.

Ten niewątpliwy i wielki sukces zawdzięczamy pracy Zarządu Polskiego Zw. Szachowego, a w szczególności: prezesa Millera i wiceprezesa St. Wojnarowicza.

Na stronę „ma" turnieju warszawskiego zapisujemy już drugą pozycję. Najważniejsza jest jednak trzecia, jest nią efekt propagandowy, ożywienie ruchu szachowego w kraju, jakie ten turniej wywołał.

Szachami zainteresowały się władze, prasa i radio. „Przypomniało" sobie szachy wielu szachistów, ruch organizacyjny otrzymał silną podnietę.

Nie popełniamy napewno omyłki, przypisując turniejowi warszawskiemu napływające obecnie do P.Z.Sz. zgłoszenia nowych sekcji i całych okręgów.

I czwarta wreszcie pozycja — to wznowienie stosunków międzynarodowych, pierwszy krok na drodze do odzyskania naszego przodującego stanowiska w świecie. Krok ten był trochę chwiejny, ale ważne jest to, że został zrobiony.

★

Prezes Polskiego Związku Szachowego Zbigniew Miller, ze względu na przepracowanie i zły stan zdrowia zrezygnował ze swojego stanowiska. Na mocy decyzji Zarządu, do czasu Walnego Zebrania obowiązki te objął wiceprezes St. Wojnarowicz.

Decyzja prezesa Millera wypadła niemal w przeddzień ważnych wydarzeń: turnieju strefowego w Hilversum, kongresu FIDE w Hadze i wreszcie turnieju eliminacyjnego do mistrzostw Polski w Lądku-Zdroju.

★

W turnieju w Lądku bierze udział 20 szachistów, wyznaczonych przez okręgi według klucza ilościowego, ustalonego przez P.Z.Sz.

Turniej odbywa się w domu wypoczynkowym Warszawskiej Dyrekcji Wodociągów.

W przyszłych mistrzostwach Polski wezmą udział ci z uczestników turnieju sopockiego, którzy uzyskali w nim przynajmniej 50 procent punktów, oraz 6 — 8 pierwszych z turnieju w Lądku.

Urządzenie tego turnieju, niespodzianka

dla wszystkich naszych szachistów, jest jeszcze jednym dowodem energii i umiejętności organizacyjnych Zarządu P.Z.Sz.

★

Do Polskiego Zw. Szachowego wpłynął wniosek o utworzenie okręgu Radomskiego. Z wnioskiem wystąpiło Radomskie Koło Sportowe w imieniu 9 sekcji szachowych tego miasta.

Jest to już drugie zgłoszenie z terenu Radomia i decyzja Związku będzie prawdopodobnie pozytywna.

Inż. St. Wojnarowicz

MIGAWKI Z OBJAZDU ARCYMISTRZÓW RADZIECKICH

ŁÓDŹ

Sala na seans gry jednoczesnej pięknie udekorowana. Organizacja bez zarzutu. Zawodnicy ze wszystkich warstw społecznych. Obok sędziwych graczy kilku chłopców. Widzów dużo, ale miejsca dla wszystkich starcza. Młodzieńcy ponoć są zapalonymi graczami, ale równocześnie uczą się dobrze i nie zaniedbują sportu. Brawo! Przedstawicielki płci pięknej grają również, wzbogacając wynik o dwie partie remisowe. Powiadają, że Smysłow okazał się w tym wypadku 100% gentlemanem. Może to są tylko złośliwości. W każdym razie partie rozgrywane były przez nasze mistrzynie doskonale. Dowód, że możnaby w Polsce pokusić się o szachową sekcję kobiecą.

Gdzie są blaski, tam również można trafić na cienie. Mistrzowie radzieccy chcieli odwiedzić klub robotniczy. Dyrektor firmy P., obecny na seansie, zaprosił nas na dzień następny na godz. 12—. Stawiliśmy się, aby doznać przykrego rozczarowania. Nie było żywej duszy. Po długich błądzeniach znaleźliśmy młodzieńca, kierownika świetlicy, który zapewniał, że jest to dla nich duży honor. Nie zatarło to przykrego wrażenia, zwłaszcza, że sprawca zawodu będąc w fabryce, nie zareagował na telefoniczną wiadomość o naszym przybyciu. Postępowanie tego rodzaju razi w ogóle, a jest szczególnie przykre, gdy dotyczy zagranicznych gości.

Goście radzieccy wywieźli z Łodzi cenną dla nich pamiątkę. Znany kompozytor zadaniowy Goldstein ofiarował książkę rękopis Dunajewskiego, poświęcony partiom Czygoryna. Będą tam prawdopodobnie partie nieznane w Związku i nie znajdujące się w ich encyklopedii.

Interesującym bardzo był wykład mistrza Ałatorcewa o szachach w ZSRR, połączony z pokazami trzech partii rozegranych w czasie turnieju o mistrzostwo Związku. Pierwsza część wykładu dała nam wzór do naśladowania, jeśli idzie o działalność Polskiego Związku Szachowego. Sposób w jaki był przeprowadzony pokaz może być również dla nas nauką jak popularyzować szachy.

ŚLĄSK

Chorzów i Katowice miały tempo godne naszego centrum przemysłowego. Dwa seanse dzień po dniu na 70 tablicach każdy, dały forsowne obciążenie mistrzów radzieckich. Publiczności dużo. Wśród grających podobnie jak w Łodzi przedstawiciele wszystkich warstw przy dużym odsetku robotników. Zainteresowanie grą duże. W Katowicach na zakończenie zdarzył się ciekawy incydent. Ostatnia partia. Smysłow ma figurę lekką i pieszka, przeciwnik dwie figury lekkie. Zdenerwowanie wśród kibiców doszło do niebywałego stopnia. Utworzyły się trzy piętra widzów. Niektórzy próbowali wyrywać figury z ręki partnerowi Smysłowa, aby zrobił ruch, jaki im wydawał się najwłaściwszy.

Bywały również nieporozumienia. Oto Bolesławskij wziął wieżę do ręki, później cofnął i zrobił inny ruch. Jego przeciwnik żąda ruchu wieżą. Wyjaśniam sprawę. Otóż według przepisów w Związku Radzieckim prowadzący seans gry jednoczesnej ma prawo dotknąć jedną, a wykonać ruch drugą. Dopiero postawienie figury uważa się za wykonanie ruchu. Sprawa wyjaśniona, zgadzamy się na przepisy radzieckie, które zresztą są uzasadnione.

W innym miejscu Smysłow daje prze-

ciwnikowi zamkniętego mata Beniowskiego z poświęceniem hetmana. Podziw ze strony przeciwnika Smyslowa mówi nam, że jeszcze dużo można i należy zrobić u nas na polu teorii.

Na odjezdnym byliśmy zagabywani o termin rozgrywek w Krakowie, bo niektórzy z grających chcieli ponownie popróbować szczęścia.

KRAKÓW

Dobrze, że nie pojechali za nami, bo Okręg Krakowski zgotował nam niespodziankę. Seanse jednoczesnej gry to typowe imprezy masowe, które mają pobudzić zainteresowanie ogółu szachistów. W Krakowie potraktowano sprawę inaczej. Smysłow dostał tylko 7 przeciwników. Bolesławskij 23 i to wszystko w pomieszczeniu ciasnym, gdzie o gościach nie mogło być mowy. Rozumiemy zdrowe ambicje silniejszych graczy. Rozumiemy, że spragnieni są możliwości wypróbowania swych sił z przeciwnikami zagranicznymi. Ale przecież gra jednoczesna to jest impreza par exellence propagandowa, zbiorowa. Nie należało zapominać o szeregowych graczach, którzy napewno stawiliby się choćby jako widzowie. A dlatego nie wolno było tej imprezy ograniczać do ram jednego, choćby czołowego klubu.

I jeszcze jedna sprawa. Przyjętem jest powszechnie, że do simultan nie siadają mistrzowie. U nas zdarzył się taki wypadek. Gorzej, że ów mistrz partię z Bolesławskim przegrał. Mówi to, że musimy możliwie rychło uporządkować sprawę kwalifikacji graczy.

ORGANIZACJA SEKCJI SZACHOWEJ

Ustalenie siły gry członków sekcji pozwoli kierownictwu na podzielenie ich na dwie (lub więcej) klas. Jeśli sekcja ma znaczniejszą liczbę członków, wszystkie następne turnieje wewnętrzne powinny być rozgrywane dla każdej klasy osobno. Ma to na celu usprawnienie przebiegu tych turniejów przez skrócenie czasu ich trwania (zbyt długi turniej rzadko kiedy dochodzi do końca), oraz niedopuszczenie do nierównej walki, która jest niekorzystna zarówno dla słabszych, których zniechęca, jak i dla silniejszych, których uczy lekceważyć przeciwnika.

Po ustaleniu listy czołowych graczy, sekcja powinna rozegrać kilka drużynowych spotkań towarzyskich z innymi sekcjami. Wyniki tych rozgrywek umożliwią Związkowi Okręgowemu odpowiednie sklasyfikowanie (prowizorycznie) drużyny sekcji przed okręgowym turniejem drużynowym.

Przy planowaniu terminarza imprez szachowych, kierownik sekcji powinien baczyć, aby z jednej strony wykazać żywotność swej sekcji, a z drugiej nie przemęczać swych graczy. Powinien jednak wymagać od nich bezwzględnej dyscypliny sportowej, a ze swej strony w imieniu sekcji tę sama zasadę stosować w stosunku do władz Okręgu.

Wymieniamy niektóre typy imprez szachowych, które sekcja bez trudu może urządzać.

1. Seanse gdy jednoczesnej — które może dawać jakiś silny gracz Okregu, lub nawet jeden z członków sekcji.

2. Turnieje błyskawiczne. Gracze mają do namysłu albo ograniczoną ilość (5 — 10) minut na cała partię (przy grze z zegarami), albo też dokonywują posunięć na komendę kierownika (uwaga — białe! uwaga — czarne!). Ich szybki i emocjonujący przebieg jest zawsze pożądanym urozmaiceniem życia szachowego.

3. Wykłady z dziedziny teorii. Do tego celu nieocenionym sprzętem jest duża tablica ścienna o wymiarach ok. 1:1 metrów, z gwoździkami lub haczykami do zawieszania odpowiednio dużych figur szachowych (płaskich lub półokrągłych).

Sekcja powinna założyć własną bibliotekę szachową i abonować pisma

W następnym numerze podamy najprostszy sposób układania tabel turniejowych dla dowolnej ilości uczestników.

Partie

Redaguje St. Gawlikowski.

TURNIEJ W WARSZAWIE 1947

NR 85. KATALOŃSKA

Białe: Smysłow. Czarne: Gligorić

1) Sf3,Sf6. 2) c4, e6. 3) g3, d5. 4) Gg2, Ge7. 5) d4, 0—0. 6) 0—0, d:c4.

Grywają tu również wynaleziony w 1937 r. w ZSRR system: 6... c6, wraz Sb—d7, b7—b6 i Gb7.

7) Hc2, a6!

Znacznie lepsze, niż próba obrony piona przez 7... b5?

8) H:c4, b5. 9) Hc2, Gb7. 10) Gf4.

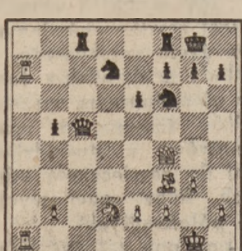
Uderzenie w próżnię, gdyż piona c7 mogą czarne swobodnie bronić. Energiczniejsze było 10) a4!

10)... Gd6. 11) Sb—d2, Sb—d7!

Czarne dążą do uwalniającego c7—c5. Błędem byłaby wymiana na f4, gdyż białe po b2—b4 opanowałyby pole c5 i silnie skrępowałyby partię czarnych.

12) Sb3, Ge4. 13) Hc1, Wc8. 14) a4, He7! 15) a:b5, a:b5. 16) Wa7, G:f4. 17) H:f4, Hb4! 18) Sb—d2, G:f3. 19) G:f3, c5! 20) d:c5, H:c5. 21) Wf—a1?

Decydujący błąd, po którym białe dostaną końcówkę nie do utrzymania. Konieczne było 21) Wb7! g5. 22) He3, H:e3. 23) f:e3 z szansami na ratunek, gdyż 23... Wc2? byłoby teraz niedobre ze względu na 24) Se4! g4. 25) Gg2!

21)... g5! 22) He3.

Nie ma innego pola!

22)... H:e3. 23) f:e3, Wc2. 24) Se4, g4! 25) G:g4.

Niestety nie Gg2, gdyż Wieża odeszła z linii f i Skoczek f6 raz tylko jest zaatakowany.

25)... S:g4. 26) W:d7, W:e2. 27) Wd2!

Umożliwia jeszcze względnie najdłuższy, lecz również beznadziejny opór.

27)... W:d2. 28) S:d2, S:e3. 29) Wa3, Sc4. 30) S:c4, b:c4. 31) Wc3, Wb8.

Naturalnie nie 31... Wc8? 32) b3.

32) Wc2, h6. 33) Kf2, Wb7. 34) h3, Kg7. 35) W:c4.

Jedynie w ten sposób Król będzie mógł przekroczyć 3 linię.

35)... W:b2+. 36) Kf3, Wb3+. 37) Kf4, h5!

Grozi 38)... h4 z rozbiciem białych pionów.

38) h4, f6. 39) Wc6, Kf7. 40) Wc7+, Kg6. 41) Wc8.

Grozi niebezpieczny atak flankowy, ale czarne mają pierwsze głos.

41)... e5+. 42) Ke4, Wb4+.

Jeżeli 42... W:g3? to 43) Wg8+.

43) Kf3, Kf5. 44) Wh8, e4+. 45) Kg2, Wb2+. 46) Kh3, Kg6! 47) We8, We2. 48) We7, f5. 49) We6+, Kg7. 50) Wa6, Wf2. 51) We6, Kf7. 52) We5, Kf6. 53) We8, Wd2!

Wieża musi wpuścić Króla na linię e.

54) Wf8+, Ke5. 55) Wa8. i białe jednocześnie poddały się.

NR 86. SYCYLIJSKA

Białe: Pachman. Czarne: Sajtar

1) e4, c5. 2) Sf3, d6. 3) d4, c:d4. 4) S:d4, Sf6. 5) Sc3, g6. 6) Ge3, Gg7. 7) f3.

Jeden z najostrzejszych systemów ataku w partii sycylijskiej. Białe dążą do długiej roszady i chcą natychmiast rozpocząć bezpośredni szturm na pozycję czarnego króla.

7)... Sc6. 8) Hd2, 0—0. 9) 0—0—0, S:d4?

Naszym zdaniem błąd. Lepsze było spokojne 9... Gd7 wraz z 10... Wc8, poczym Sc6—a5—c4 lub odrazu a6 i b5 z kontratakiem. Czarne tracą czas, sprowadzając przytym białego Gońca na doskonałe pole.

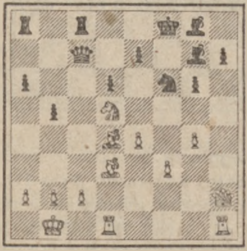
10) G:d4, Ge6. 11) Kb1, a6. 12) g4, b5. 13) h4, Hc7?

Lepsze 13)... Wc8, ale i tak kontratak czarnych wydaje się spóźniony. Gdyby Goniec biały nie stał na d4 miałyby czarne do dyspozycji typowe w podobnych pozycjach posunięcie 13)... h5! aby po 14) g:h5, S:h5 zablokować skrzydło Króla. Teraz jest to niemożliwe, gdyż białe wymieniają na g7 i grają f3—f4 z nieodpartym atakiem.

14) h5! Wf—c8. 15) h:g6, f:g6.

Po 15)... h:g6 atak białych na linii h byłby nie do odparcia.

16) Hh2, Kf8. 17) Gd3, Gg8. 18) Sd5!

Wygrywające posunięcie. Jeżeli 18)... G:d5, to 19) e:d5 z groźbą G:f6 i H:h7, jeżeli 18)... S:d5, to 19) G:g7+ K:g7. 20) Hh6+, Kf7. 21) e:d5 z groźbą f3—f5, grozi również 19) Sb6 z zyskiem jakości.

18)... Hc6. 19) Sb6, e5. 20) Ge3, Ke8. 21) S:c8, W:c8. 22) Gh6, Gh8. 23) Gg5, Sd7. 24) Wd2, Sc5. 25) Wh—dl, Se6. 26) Ge3, Gf6. 27) Gf1, Wd8. 28) Hf2.

Przygotowuje przełom f3—f4, co przed tym było słabe z powodu H:e4 z atakiem na Gońca e3.

28)... Sf4. 29) c3, d5?

Czarne otwierają pozycję, lecz to tylko przyśpiesza ich zgubę. Znacznie lepsze było 29)... Gg5 i białe miałyby jeszcze wiele trudności ze zrealizowaniem swej materialnej przewagi.

30) G:f4, e:f4. 13) e:d5, W:d5. 32) W:d5, G:d5. 33) Gd3!

Mistrz Czechosłowacji, gra całą partię b. energicznie. Na 33)... G:f3 nastąpił 34) Wf1! Gd5. 35) H:f4 i białym otwierają się wszystkie linie do końcowego ataku. Po 34)... G:g4? 35) H:f4 z zyskiem figury, a po 34)... Ge4? 35) We1.

33)... b4. 34) c4! G:c4. 35) He2+, Ge6. 36) Wc1! Hd6. 37) Gc4, Kf7. 38) G:e6+, H:e6. 39) H:e6+.

Najprostsze. Nastąpiło jeszcze:

39)... K:e6. 40) Wc4! Ge7. 41) We4+, Kd7. 42) W:f4, h5. 43) g:h5, g:h5. 44) Kc2, Ke6. 45) Kd3, a5. 46) b3, Gf6 i czarne nie czekając odpowiedzi białych poddały się.

Jedna z najlepszych partii turnieju.

NR 87. HISZPAŃSKA

Białe: Smysłow. Czarne: Pytlakowski

(uwagi A. Pytlakowskiego)

1) e4, e5. 2) Sf3, Sc6. 3) Gb5, a6. 4) Ga4, Sf6. 5) 0—0, d6. 6) c3, S:e4. 7)d4, Gd7. 8) We1, Sf6. 9) d:e5, d:e5. 10) S:e5.

Smysłowowi nie odpowiada wariant wymienny G:c6, G:c6 — H:d8, W:d8, prowadzący do remis. Mistrz sowiecki szuka drogi do wygranej .

10)...S:e5. 11) W:e5+, Ge7. 12) G:d7+, H:d7. 13) He1.

W dalszym ciągu unika wymiany.

13)...0 — 0 — 0. 14) Sd2.

Bić Gońca oczywiście nie można wobec groźby mata na d1.

14)...We8. 15) h3, Gd6. 16) W:e8, W:e8. 17) Hf1, Gc5.

Na to posunięcie czarne niepotrzebnie straciły dwa tempa (15. Gd6).

18) Sf3, Se4. 19) Ge3.

Czarne dobrze przeprowadziły nacisk na słaby punkt f2. Smysłow decyduje się na izolowanego piona, który w rezultacie będzie stracony.

19)...G:e3. 20) f:e3, He7. 21) We1, h5. 22) Hc4, g5.

To było może zbyt szybkie. Pewniejsze było ostrożne 22)...g6.

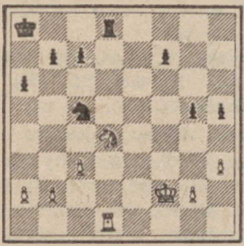
23) Hd5, Kb8.

Jeżeli odrazu 23)...g4, to 24. Hf4+,

24) Sd4, Wd8. 25) Hb3, Ka8.

Grozilo oczywiście 26) Sc6+.

26) Wd1, Sc5. 27) Hc2, H:e3+. 28) Hf2, H:f2+. 29) K:f2.

Czarne osiągnęły wyraźnie wygraną końcówkę, i powinny ruchem 29)...Sa4 zupełnie skrępować grę białych, np. 30) Wd2, c5. 31) Sf3, W:d2. 32) S:d2, S:b2 z zyskiem drugiego piona. Zamiast tego prostego posunięcia, czarne zagrały:

29)...Se6? 30) Wd2, c5. 31) Sf3, W:d2+. 32) S:d2.

W tej końcówce skoczkowej, pomimo piona więcej, czarne nie potrafiły zmusić mistrza radzieckiego do kapitulacji i po jedenastu dalszych posunięciach partia skończyła się na remis.

NR 88. ANGIELSKA

Białe: Pachman. Czarne: Śliwa

1) c4, c5. 2) Sf3, Sf6. 3) d4, c: d4.

Prowadzi do korzystnego dla białych wariantu. Lepsze było: 3)... e6 z nast. 4)... d5 a w razie 4) d5, 4)... d6.

4) S: d4, g6. 5) f3, Gg7. 6) e4, d6. 7) Sc3, Sc6. 8) Sc2, Ge6. 9) Ge3, Wc8. 10) Hd2, 0—0. 11) Ge2, Ha5. 12) 0—0?

Automatyczne posunięcie, które będzie powodem wielu trudności. Proste 12) Sd5! utrzymywało nadal wyraźną przewagę.

12)... Sd7! 13) Sd4.

Groziło 13)...Sd—e5 i 14)...S:c4. Straty piona można było uniknąć przez 13) f4, G: c3. 14) H:c3, H:c3. 15) b:c3, ale czarne wcześniej, czy później zdobywają piony c. Pachman oddaje piona odrazu wzamian za szanse ataku.

13)... S:d4. 14) G:d4, G:c4! 15) G:g7, K:g7. 16) f4!

Po 16) Hd4+ obroniłyby czarne figurę przez 16)... He5.

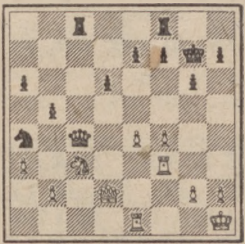
16)... b5.

Wolelibyśmy tu najpierw 16)... Hc5+, aby nie odcinać Hetmana od królewskiego skrzydła.

17) a3, a6?

Znacznie energiczniejsze było 17)... Hb6+ i 18)... a5. Drugą część partii gra mistrz Polski o wiele słabiej.

18) Kh1, Hc7. 19) G:c4, H:c4. 20) Wa—e1, Sc5. 21) Wf3, Sa4?

To odciągnięcie Skoczka z centrum zemści się rychło. Konieczne było 21)... f6, aby przesłonić groźną przekątną i po ew. f5 móc grać g5. Jeżeli 22) Sd5? to 22)... S:e4! 23) Hd1, Hc2! 24) Hd4 (bez szacha!) Wc4. 25) Ha7, Wf7 i atak białych odparty. Teraz karta odwraca się...

22) Sd5! Hc2. 23) Hd4+, e5. 24) f:e5, Wc4. 25) Ha7! W:e4. 26) We—f1, W:e5. 27) W:f7+, W:f7. 28) H:f7+, Kh6. 29) Hf4+, g5.

Jeżeli 29)... Wg5, to 30) Hf8+, Kh5. 31) Sf6+, Kh4. 32) Hh6+ i Hf4 mat.

30) Hf8+, Kh5. 31) g4+! K:g4. 32) Sf6+ i czarne poddały się.

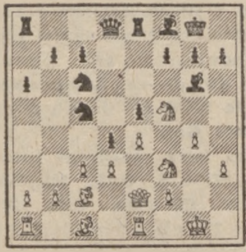
NR 89. HISZPAŃSKA

Białe: **Bolesławskij, czarne: Pytlakowski**

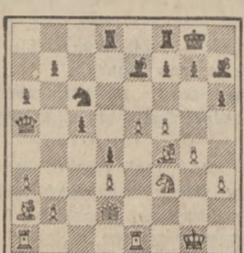
1) e4, e5. 2) Sf3, Sc6. 3) Gb5, a6. 4) Ga4, Sf6 5) d3, d6. 6) c3, Ge7. 7) 0—0, 0—0. 8) We1, Gg4. 9) h3, Gh5. 10) Sb—d2, Sd7. 11) Sf1, Sc5. 12) Gc2, d5. 13) He2, d4.

Ten nowy system rozwoju czarnych uchodzi obecnie w ZSRR za najlepszy sposób zwalczania obranego przez białe wariantu Teichmanna. Niniejsza partia przyczyni się prawdopodobnie do zrewidowania tego poglądu.

14) g4, Gg6. 15) Sg3, We8. 16 Sf5! Gf8.
Wymiana na f5, otwierająca białym linię **g** i dająca im parę Gońców, była oczywiście niekorzystna.

17) c:d4! e:d4. 18) Sf3—h4, Hd7. 19) Sg2, Wa — d8.
Na to był zawsze czas. Lepszym planem było 19)... f6 z nast. Gf7.
20) Sf4, Sb4?
Należało zdecydować się na energiczną kontrakcję przez 20) .. Se6, np. 21) 44, Se5. 22) h5, G:f5. 23) g:f, S:f4. 24 G:f4, c5! Gra wyczekująca musi doprowadzić do klęski.
21) Gb1! Se6. 22) a3, S:f4. 23) G:f4, Sd5. 24) Gd2, c5. 25) Ga2, Se7.
W porównaniu z naszkicowanym poprzednio planem sytuacja czarnych jest znacznie gorsza. Biały goniec opanował linię a2—g8, a czarny Skoczek zamiast na e5, stoi na e7.
26) Sh4!
Grozi już f4 i f5. Czarne znajdują jedyną drogę ratunku.
26)...Sc6! 27) f4, Ge7. 28) Sf3, h6. 29) f5, Gh7. 30 e5, Hc7. 31) Gf4, Wf8.
Groziło e6, e:f7+ i f:e8 — H.
32) Hd2, Ha5.

33) G:h6! H:d2.
Jeżeli 33)... g : h6, 34) H : h6 i nie ma obrony przed f5 — f6.
34) G:d2, Wf—e8. 35) h4, Kf8. 36) h5, Wc8. 37) h6! Gd8.
Albo 37)... g : h6. 38) G : h6+, kg8. 39) e6, Sd8. 40) e : f7+, S : f7. 41) Se5.
38) Wa — c1?
Błąd w niedoczasie. Łatwo wygrywało 38) Wa — e1.
38) ... b6?
Nie korzysta z błędu przeciwnika. Dłuższy opór dawało 38 .. Se5!
39) Kg2? f6?
Dwa dalsze błędy. Białe znów powinny grać We1, a czarne Se5!
40) h : g7, K : g7. 41) e : f6+, G:f6. 42) Ge6.
Czarne poddały się. Mimo kilku końcowych błędów — interesująca partia, pięknie grana przez Bolesławskiego.

TURNIEJ W MAR del PLATA

Przy okazji pobytu dr Euwego w Argentynie, tym Eldorado szachistów, zorganizowano w Mar del Plata wielki turniej z udziałem „argentyńczyków" Najdorfa, (polak) Stahlberga, (szwed) Eliskasesa (austriak) Pilnika, Michela (niemiec) i Luckisa (litwin). Turniej, jak już podawaliśmy, zakończył się zwycięstwem Najdorfa, który przegrał tylko jedną partię.

NR 90. OBRONA NIMZOWITSCHA
Białe: Euwe. Czarne: Najdorf

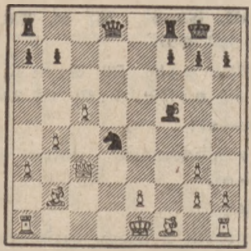
1) d4, Sf6. 2) c4. e6. 3) Sc3, Gb4. 4) Hc2, d5. 5) a3, G:c3+. 6) H:c3, Se4. 7) Hc2, c5. 8) d:c5, Sc6. 9) c:d5, e:d5. 10) Sf3, Gf5. 11) b4.

To posunięcie ma wykazać niepoprawność wybranego przez czarne wariantu z poświęceniem piona. Na 11)...Sg3? może teraz nastąpić 12) Hb2, S:h1. 13) H:g7 i białe mają (po zdobyciu Skoczka) za jakość kilka pionów.

11)...0—0. 12) Gb2!

Na 12) Hb2? d4! i nast. We8.

12)...Sg3. 13) Hc3, d4. 14) S:d4, S:d4. 15) f:g3!!

Pointe'a planu białych! Po 15) H:d4, H:d4. 16) G:d4, S:h1 stałyby białe źle. Teraz czarne zachowują atak, ale nacisk na g7 równoważy szanse, a dwa piony pozostają.

15)...Sc2+. 16) Kf2, Hg5. 17) h4! Hh6. 18) g4! Ge4. 19) g5, Hg6. 20) Wd1, f6. 21) Hb3+! Kh8. 22) g:f6, W:f6+!

Najdorf wydobywa z pozycji wszelkie możliwe szanse, ale przewaga materialna białych musi w końcu zadecydować.

23) G:f6, H:f6+. 24) Kg1, Wf8!

Grozi 25)...Hf2+. 26) Kh2, Se3 z matowym atakiem, ale białe łatwo znajdują radę:

25) Wh3! h6. 26) Wf3! G:f3. 27) e:f3, Sd4. 28) Hd5, Sf5. 29) H:b7, Se3. 30) We1, Hc3. 31) We2, Hd4. 32) g3. We8. 33) Ha6, Wd8. 34) He6, S:f1+. 35) K:f1, Ha1+. 36) Kg2, H:a3. 37) Hf7, H:b4? 38) We8+ i czarne poddały się, gdyż nastąpi 38)...W:e8. 39) H:e8+, Kh7. 40) He4+.

Interesująca partia, o wielkim teoretycznym znaczeniu.

NR 91. HISZPAŃSKA

Białe: H. Fleurquin. Czarne: Euwe

1) e4, e5. 2) Sf3, Sc6. 3) Sc3, Sf6. 4) Gb5, Gb4. 5) d3.

Zwykle grywa się tu 5) 0—0. Po posunięciu w tekście czarne mogą łatwo wyrównać.

5)... Sd4. 6) Gc4, b5! 7) Gb3, d6. 8) h3.

Groziło 8)... Gg4. Oczywiście nie 8) S:d4? gdyż po 8)... e:d. 9) a3, Ga5 straciłyby białe figurę.

8)... c6. 9) 0—0, S:b3. 10) a:b3, 0—0. 11) Gg5.

Białe chcą za cenę tempa wywołać osłabienie pozycji czarnego Króla. Teraz Euwe przejmuje inicjatywę.

11)... h6. 12) Ge3, He7. 13) Se2, d5! 14) c3, Gd6. 15) Sg3, Sh7?

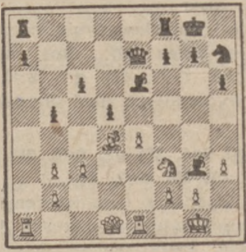
Czarne z silnym centrem i parą gońców stały już niewątpliwie lepiej i mogły spokojnie powiększać swą przewagę przez c6—c5 z ew. d5—d4. Przygotowane ruchem w tekście f7—f5 nie da się przeprowadzić.

16) We1! Ge6.

Dopiero teraz spostrzegł Euwe, że 16)... f5? po 17) e:f5, G:f5. 18) Gd4, e4. 19) S:f5, W:f5. 20) d:e4, d:e4. 21) Sd2, Sf6 (21...Wf4. 22. g3) 22) G:f6! i S:e4 kosztowałoby piona.

17) d4! e:d4. 18) G:d4, G:g3?

Czarne dążąc do uproszczeń popełniają decydującą pomyłkę. Wskazane było 18)... d:e. 19) S:e4, Wf—d8.

19) e:d5! G:f2+.

Jeżeli 19)... Gd6 to 20) d:e, f:e. 21) He2, Wf—e8. 22) He3 i nast. b2—b4 i słabość czarnych pionów musi zadecydować.

20) G:f2, Wf—d8. 21) Sd4!

Clou manewru białych: grozi S:c6 i d:e6. Po 21)...W:d5 22) He2! Hd7 (nie 22...Wd6? bo 23. Sf5 i nie 22... Sf8, bo 23. S:c6) z pionem przewagi. Czarne oddają jakość.

21)...c:d5. 22) Sc6, Hg5. 23) S:d8, W:d8.

Po 23)...G:h3? 24) We8+, Sf8. 25) Hf3! straciłyby czarne figurę.

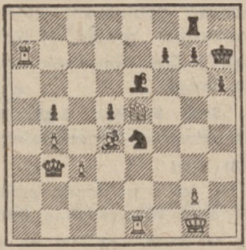
24) W:a7! G:h3. 25) Hf3, Ge6. 26) Gd4, Hg6. 27) We3, Sg5. 28) Hg3, Kh7, 29) b4, Wg8.

Czarne, choć materialnie nie stoją źle, nie są w stanie rozpocząć jakiejkolwiek akcji, paraliżowane przez Wa7 i Gd4.

30) We1, Hc2. 31) Hf2, Hg6. 32) Hg3, Hc2. 33) b3! Se4.

Po biciu 33)...H:b3 wymuszają białe wymianę hetmanów: 34) Hd3+, g6. 35) Wb1.

34) He5, H:b3.

35) Wa8!! Sf6.

Wieża była nietykalna z powodu mata na g7, ale główna pikanteria kombinacji tkwi w 35)...f6. 36) H:e6, W:a8. 37) W:e4!

36) W:g8. K:g8. 37) Wf1, Hc2. 38)Hb8+, Kh7. 39) H:b5, Se4. 40) Hb8, S:c3. 41) Kh2.

Groziło Se2+.

41)... Hd3. 42) He5, f6. 43) W:f6!

Tą elegancką ofiarą łamią wreszcie białe zaciekły opór przeciwnika.

43)...Se2!

Jeżeli 43)...g:f, to 44) H:f6 z nieuniknionym matem.

44) W:e6, S:d4. 45) We7, Sf5. 46) Wf7, Kg6. 47) He6+, Kg5. 48) b5, g6. 49) Hf6+, Kh5. 50) g4+! K:g4. 51) H:g6+, Kh4. 52) H:f5 i czarne wreszcie poddały się.

NR 92. GAMBIT HETMANA

Białe: Stahlberg. Czarne: Luckis

1) d4, Sf6. 2) c4, e6. 3) Sf3, b6. 4) e3, Ge7. 5) Gd3, d5. 6) b3, Sbd7. 7) 0—0, 0—0. 8) Gb2, Se4. 9) He2, Gb7. 10) Sc3, a6. 11) Se5! f5?

Właściwe jest 11)...Gd6.

12) f4, c5?

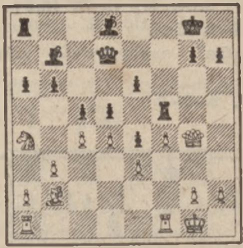
Należało grać koniecznie 12).. Sd—f6.

13) G:e4! f:e4. 14) Hg4! Wf5.

Jedyny sposób obrony piona. Złe było 14)... Wf6? 15) c:d5, G:d5? 16) S:d5, e:d5. 17) H:d7, jak również 14)...S:e5. 15) d:e5! Hc8. 16) c:d5, G:d5. 17) S:d5, e:d5. 18) f5 z wielkim atakiem.

15) S:d7, H:d7. 16) Sa4! Gd8.

Jedyna obrona grozi S:b6 i d:c5.

17) d:c5! d:c4. 18) S:b6, G:b6. 19) c:b6, c:b3. 20) Wa—c1! Wf7.

Jeżeli 20)... Wc8? to 21) W:c8+, G:c8 .22) Wd1, Wd5 (22... He7. 23. Wd8+!!) 23) W:d5, e:d5. 24) H:d7, G:d7. 25) b7!

21) Wc7, He8. 22) Wf—c1, Wc8.

Groziło 23) W:f7, H:f7. 24) Wc7.

23) a:b3! Wf:c7. 24) b:c7, Hg6. 25) Hh4! Hf7. 26) Hd8+, Hf8. 27) Wd1!

Z groźbą 28) Ga3!!

27)... Gd5. 28) W:d5!! e:d5. 29) H:d5+, Hf7.

Jeżeli 29)... Kh8, to 30) Hd7, Wa8 (groziło G:g7+, H:g7; H:c8+) 31) g:g7+, H:g7. 32) c8H+, W:c8. 33) H:c8+, Hg8. 34) H:g8+ itd.

30) Hd8+, He8. 31) Hd6, Hg6?

Przegrywa natychmiast, ale co właściwie miały czarne grać? 31)... Hf7. 32) Ge5, He8. 33) H:a6 wraz z marszem piona **b.**

32) Hd7.

i czarne poddały się.

Świetna partia!

MISTRZOSTWO KRAKOWA 1947

NR 93. GAMBIT HETMANA

Białe: Litmanowicz. Czarne: Zarzycki

(uwagi kpt. Litmanowicza)

1) d4, d5. 2) c4, d:c4. 3) Sf3, c5. 4) d5, e6. 5) e4, e:d5. 6) e:d5, Sf6. 7) Sc3, Sb—d7?

Daje białym możliwości ataku. Spokojniejsze było 7)...Gd6.

8) d6! Sb6.

Na 8)...Hb6? nastąpiłoby 9) He2+, Kd8. 10) H:c4.

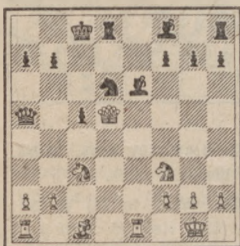
9) Sb5! Sf—d5!

Najlepsze. Jeśli 9)...Sb:d5 to 10) G:c4, 11) Ha4, Gd7. 12) 0—0 z wygraną białych (grozi We1).

10) G:c4! S:c4. 11) H:d5, Ha5+. 12) Sc3, S:d6. 13) 0—0, Ge6.

Na 13)...Ge7 następowało również 14) We1.

14) We1, 0—0—0.

15) W:e6! f:e6. 16) H:e6+, Kb8. 17) Gf4! Ka8. 18) Sd5!

Najlepsze. Po 18) Wd1, We8. 19) Hd7, We7. 20) H:d6, We1+! 21) W:e1, G:d6. 22) G:d6 białe miałyby 3 lekkie figury za hetmana.

18)...h6. 19) a4.

Z groźbą 20) Gd2 i po Ha6, 21) Sc7+.

19)...Se8. 20) Se5, g5. 21) Wd1?

Tu miały białe sposobność jeszcze szybszego zakończenia partii: 21) Sc6! Ha6. 22) H:e8! W:e8. 23) Sc7 mat!

21)...Sc7.

Inne posunięcia też nie ratowały partii, np:

I. 21)...Gd6. 22) Sc4, Ha6. 23) G:d6, W:d6. 24) Hc8 mat.

II. 21)...Sg7. 22) Hf7, g:f4. 23) Sc4! W:d5. 24) H:d5, Hc7. 25) Hf7! Gd6. 26) S:d6, H:f7. 27) S:f7, We8. 28) S:h6.

III. 21)...g:f4. 22) Sc4! H:a4. 23) Sd—b6+, a:b6. 24) W:d8+, Ka7. 25) H:b6 mat.

22) Sb6—! a:b6. 23) W:d8+, Ka7. 24) Sc6+! b:c6. 25) G:c7, Wh7.

Jeśli 25)...H:a4 to 26) Wa8+! itd. jak w tekście, a jeśli 25)...Gg7, to 26) Gb8+! Kb7. 27) Hd7+, Ka8. 28) Ha7 mat.

26) Wa8+! K:a8. 27) Hc8+! Ka7. 28) Hb8+, Ka6. 29) Ha8 mat.

NR 94. INDYJSKA

Białe: Gałuszka. Czarne: Śliwa

1) d4, Sf6. 2) Sf3, e6. 3) c4, b6. 4) g3, Gb7. 5) Gg2, Ge7. 6) Sc3, 0—0.

Niedokładność debiutowa, którą białe mogły wykorzystać, grając 7) Hc2! i nie dopuścić do 7)...Se4. Ale białe wolą bardziej utarte drogi:

7) 0 — 0, Se4. 8) Hc2, S:c3. 9) b:c3, Hc3 uchodzi słusznie za solidniejsze.

9)... f5. 10) Sd2!

Zarówno to, jak i polecone przez Keresa 10) d5! daje białym silną inicjatywę.

10)...G:g2. 11) K:g2, d6. 12) e4, Sd7. 13) f4, g6.

Umieszczenie gońca na g7, gdzie nie będzie miał żadnej przyszłości, stanowczo nie jest dobre.

14) Sf3, Gf6. 15) e5! Gg7.

15)...d:e5. 16) f:e, Ge7. 17) Gh6, Wf7. 18) Hd2 jeszcze bardziej popsułoby pozycję czarnych.

16) Ga3, Sb8.

Piona d6 już trudno bronić. Jeżeli 16)...He7 to 17) Wa—e1 z groźbą m.in. d4—d5!

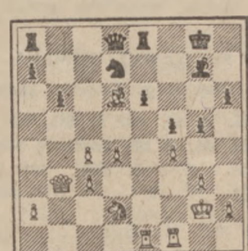
17) Wa—e1, We8. 18) e:d6, c:d6. 19) Ha4!

Grozi 20) Sg5, 20) G:d6 i 20) d5! e5. 21) Sd4.

19)...h6. 20) G:d6, Sd7. 21) Sd2.

Jeszcze energiczniejsze było 21) Se5!

21)...g5. 22) Hb3.

22)...Kf7.

Groziło 23) c5 i 23) W:e6. Na 22)...Hf6 podaje Gałuszka następujący efektowny wariant: 23) c5! b:c. 24) f:g5, h:g. 25) Se4, Hg6. 26) S:g5!! H:g5. 27) W:e6, Kh7. 28) Wf4! (grozi Wh4+) W:e6. 29) H:e6, Sf6. 30)

Wh4+, Sh5. (30...Gh6. 31. Gf4) 31. Hf7 i białe wygrywają.

23) c5! b:c5 .24) f:g5, h:g5.

Nie pomaga i 24)...H:g5 ze względu na 25) Se4! Hg6. 26) G:c5! S:c5. 27) S:c5 z materialną przewagą i b. silnym atakiem.

25) W:f5+, Kg6. 26) W:e6+.

Końcowy atak prowadzą białe b. pomysłowo. Jeżeli 26)...Kf5, to 27) Hd5+, Se5. 28) g4+! K:g4. 29) He4+, Kh5. 30) Hh7+ z matem najdalej w 3 posunięciach.

26)...Sf6. 27) W:c5, Hd7. 28) Hc2+, Kh6. 29) W:g5!! K:g5. 30) Sf3+ i czarne poddały się.

TEORIA

Z. Szulce

GONIEC I WIEŻA PRZECIWKO WIEŻY

(dokończenie)

Rozpatrzmy teraz pozycję inną, a właściwie dwie pozycje, niczym pozornie się nie różniące (diagramy 3 i 4).

la nieprzyjacielskiego, lecz **tę dalszą od brzegu.** To znaczy, że jeżeli ten król jest np. na linii **d,** wieża powinna zająć linię **f** i stworzyć pozycję podobną do pozycji diagramu 3. Na linii **b** wieża jest stracona przez szachy na bandzie.

Przykład pozycji remisowej (diagram 5).

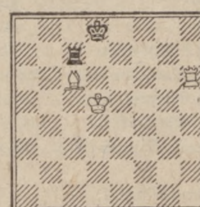
3

4

5

Grajmy: **1) Ke6** (z groźbą wygrania wieży) **...Kd8. 2) Kf7! Wc1!!**

Teraz widzimy: poz. 3 daje remis poz. 4 przegrywa, gdyż wieżę bije goniec. Ciekawa rzecz: pole d1 jest jedynym dla wieży, ale i zupełnie dostatecznym, zupełnie odwrotnie jak w pozycji Philidora, tempa również tutaj wygrać nie można.

Gra powyższa jest też jedyną dla czarnych, każda inna przegrywa. Np. **1) Ke6,** Kf8. 2) Wh4! Kg7. 3) Wg4+, Kh6. 4) Kf6 i sprowadza się do pozycji Philidora.

1)...We1+. 2) Ge4, Kd8. 3) Kd6, Ke8. 4) Gd5, Kf8. 5) Wg4 i mat.

Teraz możemy wytyczyć sposób dla obrony:

Wieża powinna zająć odpowiednią przybandę przy Królu.

Jeżeli to jednak nie jest możliwe, **wieża powinna opanować linię pionową do właściwej bandy,** a trzecią licząc od kró-

Król pośrodku na bandzie, wieża na przybandzie przy królu. Król przeciwnika zbliżyć się nie może z powodu szachów na d7, e7 itd.

Zepchnięcie króla na bandę jest osiągalne, ale na bandzie król broni się najskuteczniej. Rozpaczliwa obrona przed zepchnięciem na bandę jest często zgubna. Lepiej ustąpić dobrowolnie, lecz stworzyć pozycję obronną.

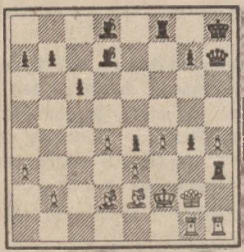
Siłą obronną strony słabszej są liczne pozycje patowe oraz ew. możliwość wymiany wież.

Pozycje remisowe są stosunkowo proste i pozornie łatwe do osiągnięcia. Jednak obrona, gdzie najdrobniejsza omyłka prowadzi do zguby, jest trudną. Strona silniejsza posiada wielki atut: zawsze może pozycję remisową rozbić, zmuszając do tworzenia pozycji obronnej w innym miejscu. Nie będziemy dalecy od prawdy jeżeli powiemy: końcówka ta jest nieroze-

graną tak samo, jak rozpoczynająca się partia szachowa. Jak tu, tak i tam konieczną jest nietylko dobra gra ale i znajomość podstaw teoretycznych, gdzie napewno wszystko wypowiedziane jeszcze nie zostało.

CIEKAWE POZYCJE

W meczu Cieszyn polski — Cieszyn czeski w partii **Viselka** (CSR) — **Pieprzyk** (Polska) doszło do następującej pozycji:

Nastąpiło:

31)...W:f4+! 32) e:f4.

Jeżeli 31)...Ke1, to 32) G:h4+ i 33) Wf2, zdobywając hetmana.

32)...e3+! 33) Ke1.

Po 32) G:e3, 33)...G:h4+. 34) Kf1, Hb1+.

33)...Hc2!

Pointe'a kombinacji.

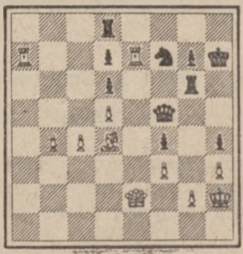
34) G:e3, G:h4+. 35) Hf2.

35) Gf2 prowadzi do mata: 35)...Hc1+, 36) Gd1, We3+ itd.

35)...G:f2+, białe poddały się.

(Uwagi R. Pieprzyka)

W turnieju o mistrzostwo Wrocławia wytworzyła się następująca pozycja (białe: **Mugenschnabel**, czarne: **Batorowicz**).

Czarne, którym grozi rozstrzygający marsz piona b, zastawiają pułapkę:

36)...Hg5! 37) W:f7, Hg3+. 38) Kh1, We8! 39) Hd2, We1+. 40) Gg1, Wd1?

Czarne nie widziały pięknej możliwości ofiary hetmana: 40)... H:h3+! 41) g:h, Wg:g1. 42) Kh2, Wh1+ z wiecznym szachem. Zdaje mi się, że osiągnęły remis — następuje jednak:

41) He2! We1. 42) We7! W:e2. 43) W:e2 i białe wygrywają pionem b.

(Uwagi J. Chądzyńskiego)

Z. Miller

ZARYS HISTORII SZACHÓW

(ciąg dalszy)

W roku bieżącym mija 450 lat od czasu reformy szachów. Wyrazem tej reformy był najstarszy drukowany podręcznik gry w szachy pod nazwą: **„Lucena"** napisany w narzeczu kastylijskim, niezrozumiałym poza półwyspem pirenejskim. Ten stan rzeczy wyzyskał współczesny mu Portugalczyk Damiano, który dzieło to przełożył niemal dosłownie i z nieznacznym uzupełnieniem pod własnym nazwiskiem ogłosił go drukiem w Rzymie w roku 1512. Książka ta cieszyła się wielkim powodzeniem i jeszcze za życia tłumacza doczekała się kilku edycji. Nowe prawidła gry zostały bardzo szybko przyjęte przez świat szachowy, a znany powszechnie wariant 1. e4 e5, 2. Sf3 f6?, 3. Sxe5! nosi nazwę gambitu Damiana.

Różnice między dawnym sposobem gry a nowoczesnym, ustalonym w roku 1947 były następujące:

I. Rozpowszechniona w całym świecie chrześcijańskim gra arabska szatrancz po-

siadała tylko jedną figurę dalekobieżną: rakh (roch — wieża).

II. Do zwycięstwa wystarczało oprócz 1) zamatowania przeciwnika, 2) ogołocenie go (roi depouille), albo wreszcie 3) unieruchomienie go bez uprzedniego szacha (pat). Pion doszedłszy 8 pola zmieniał się tylko w hetmana.

III. Roszada nie istniała, natomiast król nie ruszany miał przywilej jednorazowej kaprioli e1 — g1 (c1). Np. 7. Rh1 — f1, — 8. Ke1 — g1!

IV. Alfil (goniec) poruszał się na ukos lecz z obowiązkiem przeskakiwania z pierwszego pola od razu i najdalej na 3. po tym na 5 i na 7, względnie z 8 na 6, 4 i 2. Wynika z tego, że każdy alfil mógł z czasem najwyżej 6 pól zająć i że biały alfil królewski nie mógł nigdy zabić jednobarwnego alfila przeciwnika!

V. Oprócz alfila najbardziej był ograniczony w ruchach fersan (dziś wszechwładny hetman!) Poruszał się żółwim krokiem o jedno pole własnej barwy na ukos, tuż przy swym królu od którego nie mógł się oddalić, gdyż inaczej w końcówce zdobywał go król B. Kd4, Ab5; Cz. Kc2, F14. Białe wygrywały łatwo przez 1. Ke4! Forsan ginie i roi depouille! W pozycji: B. Ke1, Fd1, Ad3; Cz. Ka3, Aa7; p. c7, e7, g7, czarne remisują, gdyż pionom wolno zmienić się tylko w F, zaś 4 białe F i I biały A nie zamatują!

Powyższych przepisów Arabowie sami nie wymyślili a przejęli je za pośrednictwem Persów wprost od starożytnych Hindusów tak samo bez zmiany jak nazwę sanskrycką czatur-anga, która w ortopei perskiej brzmiała — czatrang, w arabskiej zaś ortopei — szatrancz.

Z kolei przyjął tę grę od Arabów najdawniejszy ich pogromca Karol Młot (732) i rozpowszechnił ją w całej chrześcijańskiej Europie, po czym u wszystkich ludów zmieniono fersana na reina, reine regina, queen, koningin, konigin, kralovna królowa itd., z wyjątkiem u Rosjan i Węgrów, którzy grę hinduską przejęli z Azji za pośrednictwem Mongołów i pozostali przy nazwach fer-zj względnie vezer.

Wprowadzenie na miejsce hetmana królowej jako najpotężniejszej figury o wielkim zasięgu działania (wieża + goniec) nastąpiło dla uczczenia królowej Kastylli, która głosząc krucjatę przeciwko Maurom doprowadziła do oswobodzenia Hiszpanii, zwyciężając ich ostatecznie pod Luceną. W ten sposób została zakończona 10-letnia wojna (1482 — 1492) uwieńczona unieśmiertelnieniem Królowej Izabelli w szachach.

(c. d. n.)

OD ADMINISTRACJI

Wobec znacznego opóźnienia numeru 4, numer niniejszy wydajemy jako podwójny, niestety wskutek przejściowych trudności „papierowych" bez zwiększenia normalnej, 16-o stronicowej, objętości.

Przypominamy tym naszym Abonentom, którzy przesyłają nam prenumeratę przekazami pocztowymi, że każdy urząd pocztowy przyjmuje wpłaty na P. K. O.

PRZEGLĄD PRASY

Tygodnik francuski **„Parallele 50"** prowadzi znakomicie redagowaną rubrykę szachową (red. G. Martin). Dział zawiera kilkanaście zadań oryginalnych (stałe konkursy kwartalne), najnowsze wiadomości, kilka partyj, przegląd wydawnictw szachowych. Jest to w obecnej chwili prawdopodobnie najlepsza rubryka szachowa!

Czwarty numer **„Revista Romana de Sah"** zawiera artykuł o dr Niemeijer (Holandia) z cyklu „Sławne postacie współczesne", artykuły teoretyczne o partii hiszpańskiej, partii 3 Skoczków i obronie francuskiej, przeszło 20 partii, krótkie wspomnienie o Capablance, dział ciekawych pozycji,

wiadomości krajowe i zagraniczne, wreszcie bardzo obszerny dział problemów.

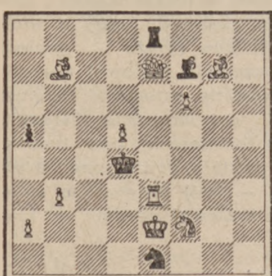
Norweski miesięcznik szachowy **„Sjakk Nytt"** w numerze 3 podaje krótkie omówienia i wyniki turniejów w Mar del Plata, Wiedniu i Warszawie, partie komentowane (7), kronikę, ciekawe zakończenia partii, dwie końcówki (studia) i bardzo obszerny dział zadań. Pismo formatu „Szachów", o ładnej formie graficznej.

PROBLEMY

Redaguje **M. Wróbel**, Kraków, Sereno-Fenna 2 m 2

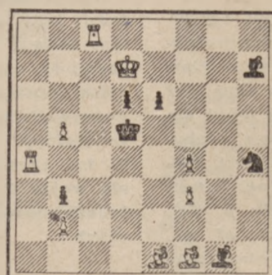
ZADANIA ORYGINALNE

75. I. Makihovi
Helsinki

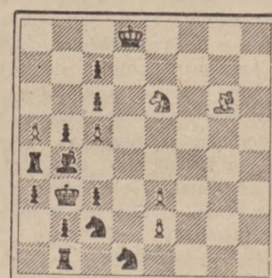
Mat w 2 pos.

76. P. Bansac
Paryż

Mat w 3 pos.

77. S. Limbach
Częstochowa

Mat w 3 pos.

Dzisiejsze nasze kompozycje są samodzielne zarówno w pomyśle, jak i w konstrukcji. Dwuchodówka fińskiego problemisty kładzie nacisk na różnicę między złudą a właściwym rozwiązaniem; autor uważa, że jest to nowy typ tematu B, czyli biały temat B. Trzychodówka paryskiego kompozytora opracowuje ideę rzymską przy użyciu Skoczka jako figury tematowej. Ostatnia wreszcie praca, znanego specjalisty w dziedzinie samomatów — to kompozycja wariantowa o pięciu wzorowych matach.

KONKURSY

Dziennik Łódzki rozpisuje konkurs na dwu— i trzychodówki, poświęcony pamięci Zygmunta Marlenstrassa, jednego z założycieli Warszawskiego Koła Problemistów. Zadania (nie więcej niż po 2 w każdym dziale od jednego autora) należy nadsyłać do Redakcji — Łódź, Piotrkowska 96 z dopiskiem na kopercie „konkurs szachowy". Termin 1.X.1947. Nagrody 2000, 1500 i 1000 w obu działach. Sędziowie: 2x J. Neukomm (Budapeszt) i M. Wróbel; 3x E. Palkoska (Praha) i A. Goldstein (Łódź).

Parallele 50. Stałe konkursy kwartalne na 2 i 3-chodówki. Sędziowie: Pach (2x) i Palkoska (3x). Adres: 18, rue Bonaparte, Paris VI-e. Szczególnie mile widziane są dobre trzychodówki; naszych problemistów zachęcamy do wzięcia udziału w tym konkursie.

Tijdskrift for Schack, roczny konkurs na 2 i 3chodówki. Adres: G. Andersson, Katarina Banggatan 15, Stockholm.

Skakbladet, roczny konkurs na 2 i 3-chodówki. Adres: P. Rasch Nilsen, Damhusboulevard 37, Kobenhavn (Dania).

WYNIKI KONKURSÓW

Skakbladet 1946. Dwuchodowki, sędzia V. Klausen. I nagr. J. J. Rietvelt (Nr 78). Kompozycja przedstawia modny dziś rason — zmianę matów ideowego ośrodka w zadaniu groźbowym. Przed wstępem występuje para przygotowana: 1)... Sd6 2) Sf—d7! (nie Sb—d7?) i 1)... e: d6 2) Sb—d7! (nie Sf—d7?) Czyli Barulin I (unikanie duali przez kolejne wiązanie białych figur) po blokowaniu. Wstęp 1) Gd7, dow. 2) We6 mat. 1)... Sd6, 2) Sg4 mat (ne Sc6?) i 1)... e: d6, 2) Sc6 mat (nie Sg4?). Znowu Barulin I przy 2 zamiennych matach. Konstrukcyjnie bez zarzutu.

II nagroda K. Arnstam (Nr 79). Współczesna realizacja blokowań typu Stocchi. Polegają one na różnicowaniu posunięcia matującego przez wprowadzenie specjalnego typu funkcji dodatkowej. Tutaj mamy zastosowanie mechanizmu wtórnej groźby. 1) Sd6, dow. 2) Hc5 mat. 1)... Sc—dow., 2) Wa4 mat i 1) Sc—b4! 2) Sb7 mat (nie Sc4? ani Ha6?) i 1)... Sd—dow., 2) Hb6 mat, 1)... Sd—b4, 2) Sc4 mat (nie Sb7? ani Ha6?). Trzecia para jest już mniej przekonywująca: 1)... Hd4, 2) Wb5 mat i 1)... Hb4, 2) Ha6 mat (nie Sb7? ani Sc4?).

III nagr. Thomas; wzm. zaszcz.: 1. E. Pedersen, 2. Karlstrom i Lobakk, 3. L. Larsen; pochwały: 1. Nanning i Seilberger, 2. Hennelius.

Lund Dagblad 1946. Dwuchodówki, sędziowie Arnstam i Back. I nagroda S. Ekström i H. Fröberg (g2g1G2 — 2pPsp1w — 5p1p — W1P1S3 — 3k1P1H — 1PS2p2 — 1P3P2 — 1G1K3s). 1) Sg6! Poprawione obrony cz. Se7. Sędziowie za główny walor zadania uznali złudne rozwiązania: 1) Sc4? S dow.!; 1) Sg4? Sc6! i 1)... Sd3? Sd5!

II nagr. G. Rehn i S. Ekström (Nr 80). Wstęp 1) Wd6. Jest to temat Herpay'a (Sc—d5! i Se—d5!) w połączeniu z Grimshaw (Wd5! i Gd5!). Umieszczenie obu tematów na jednym punkcie przecięcia **d5** nadało kompozycji zdecydowany kształt strategiczny. Eliminowanie duali, szczególnie w 2. parze jest rzeczywiście pomysłowe.

III nagr. **M. Wróbel** (Nr 81). 1) He2!! Wstęp oddaje trzy pola, które w obronie będą 4 razy blokowane. Grozi 2) Se4 mat. 1)... e5, 2) Hg4 mat 1)... Gf5, 2)He3 mat, 1)... Gg5 2) He4 mat 1)... Sg5, 2)Sd5 mat. Dwie ostatnie gry noszą charakter blokowań z unikaniem duali. Rekord.

Wzmianki zaszcz. 1. Castro i Melo, 2. E. Wirtanen, 3. E. Visserman. 4. Ekström i Andersson, 5. **A. Goldstein** (1S1gkh2 — Kps1P2w — 4H1P1 — Gg2W1S1 — 5s2 — 2ws4—8 — 5W2). Czterokrotne wiązanie czarnych figur na e6 i e7; oryginalnie pomyślano jest złożone wiązanie na polu e6. 1) Se4, Sc—e6; 2) e: d8H mat i 1)... Sd—e6, 2) e: f8H mat.

78. J. J. Rietvelt — 79. K. Arnstam
Skakbladet 1946
I nagr. — II nagr.

80. Rehn i Ekström — 81. M. Wróbel
Lund Dagblad 1946
II nagr. — III nagr.

Mat w 2 posunięciach

Pochwały Ekstrom, Sailberger, Wirtanen, Kalström (antycypowane), Pedersen, Kalström, Ekström i Fröberg.

Chess 1946. Dwuchodówki. Sędziowie A. Daniel i C. S. Kipping. I nagr. E. Feigin (Nr 82). Zadanie wariantowe mało zmodernizowanego typu o 2 parach Grimshaw na polu e6 i f4. 1) He7, grozi 2) f4 mat. Obrony na e6 dają przy tym temat A kombinacji liniowej.

II nagr. T. Feldmann (1s1W4 — G2w2H1— 8 — S1PhS3 — 3kP1Ww — 1G3P2 — 1K3P2— 8) 1. Kc2! Wstęp powadzi do trzech jednolitych obron ze związaniem obu czarnych figur; jako dodatek pojawia się kontrszach Hc5 i He4.

III nagr. C. Mansfield, IV nagr. A. Ellerman, specj. nagr. N. Petrovic. Wzmianki zaszczytne 1. C. Mansfield, 2. **M. Wróbel** (Nr 83) 1) Ga3, gr. 2) Gc5 mat. Są to poprawione obrony z czarnym hetmanem jako figurą tematową, a więc typ niezmiernie rzadki, dlatego temat ten nazwałem warszawskim. Kompozycja łączy pełne półzwiązanie z tematem B i dwukrotnym wiązaniem b. Skoczka w poprawionych obronach. 3. wzm. T. Feldmann, 4. Ellermann. Pochwały 1. i 2. Ellermann.

Chess Correspondent. „3 Degree" tematowy turniej na dwuchodówki 1946. Sędzia J. Blasie. I nagr. R. Tump (Nr 84). 1) Hc6 gr. 2) Hd5 mat. Temat przeprowadzony podwójnie przez Wieżę i Skoczka. 1)... W dow., 2) Hc4 mat 1)... Wc5 2) He4 mat i 1)... Wd6 2) Wa4 mat. 1)... S dow., 2) f4 mat, 1)... Sf4 2) f3 mat i 1)... Se3 2) Wd2 mat. Jest to więc kompleks, w którym pierwsza poprawiona obrona może być rozumiana jako jeszcze jedna wtrącona groźba, którą paruje druga poprawiona obrona.

II nagroda C.Mansfield (3G1w2 — 2p5— 4S1gp — WG5k — 6s1 — p3S2P — K1P2 H1s — g2wh1W). 1) Wh1! gr. 2) h: g4 mat 1)... G dow. 2) Ge8 mat, 1)... Gf5 2) Sf4 mat i 1)... Gf7! 2) Hf5 mat. Drugie odgałęzienie nie jest pełne: 1)... S dow. 2) Ge2 mat i 1)... Se5 2) Sg7 mat. Artystycznie bez zarzutu, ma trudny wstęp i ekonomiczne wyzyskanie białych sił.

III nagroda A. Ellermann (1S3gg1 — 2p5 — 2Sk3h — 4W1sW — 2p2G1H — 8 — 8 — 2K5). 1) Ge3, gr. 2) Gc5 mat. Ośrodek tematowy 1)... S dow. 2) Hd8 mat, 1)... Sf7, 2) Hd4 mat, 1)... Se6! 2) Wd5 mat. Bardzo ekonomiczny układ.

IV nagr. G. Unwin (3W1w2 — 1S2pp2 — 1WS1k3 — 2p5 — 6p1 — h1Gs2gH — 2g 2p1p — 1w2sG1K) 1)Hh7, gr. 2) Hf5 mat. Podwójne opracowanie przy użyciu jednej figury tematowej: 1)... S dow. 2) Gc4 mat 1)... Sb2, 2) Se5 mat 1)... Sb4, 2)Sc5 mat i 1)... Sf4, 2) Sb4 mat, 1)... Se5, 2) Sd4 mat. Pomysłowy ośrodek.

Wzmianki zaszczytne Hassberg, Tump, pochwały, 1 — 3 Ellermann.

Specjalna grupa w połączeniu z innym tematem dała kilka pięknych dwuchodówek. I nagr. F. Gamage (Nr 85). 1) Se4, Wstęp wiąże b. hetmana i uwalnia cz. Skoczka, grozi 2) f4 mat. 1)... S dow. (wiązanie piona) 2) Gf4 mat 1)... Sg2, 2)

82. E. Feigin
Chess 1946
I nagr.

83. M. Wróbel
Chess 1946
2 wzm. zaszcz.

84. R. Tump
Chess Correspondent 1946
I nagr.

85. F. Gamage
Chess Correspondent 1946
I nagr.

Mat w 2 posunięciach

Hf6 mat i 1)... Sg4! 2) He6 mat! a więc Degree w połączeniu z tematem Schorra. Zadziwiająco skomplikowany mechanizm.

II nagr. V. Eaton (2G3g1 — 5w4 — 1w 1H3K — 1SW1S3 — 4ksP1 — 5wP1 — 3P4 — G7). 1) We7, grozi 2) Gf5 mat. 1)...S dow. 2) Sf7 mat, 1)... Sg6, 2) Hd4 mat 1).. Se6 2) Hd5 mat 1)... Sd3 2) Sc3 mat 1)... Sd5, 2) Wc4 mat. Również połączenie z uwolnieniem białej figury. W tej pracy należy podkreślić naturalność i prostotę koncepcji.

III nagr. G. Unwin (3g2K1 — 5W1S — 6P1 — 4G2p — Wh5k — w 2g3P — 5SGp— 1w1H4). 1) Sh1, gr. 2) Gg3 mat. Tematowy ośrodek 1)... G dow. 2) Hd8 mat 1)... Ge4, 2) Wf4 mat i 1)... Gc4, 2) Hd4 mat.

IV nagr. V. Eaton; wzmianki zaszcz. Harsberg, Ellermann; pochwały Suesman, Tump, Suesman.

ZE ŚWIATA

W prasie zagranicznej na konkursach otwartych publikowano znowu kilka problemów naszych autorów. Ciekawsze prace:

A. Rohoziński, Magyar Sakkvillag Nr 5 — 1947.5H2 — 1p1S2p1 —g3p1p1 — 3p 1S2 — Wh1sk3 — W4pPK — 2P5 — gG3S2. Dwuchodówka. 1) Hg7! gr. 2)He5 mat. 1)... S dow. 2) Sd6 mat 1)... Sb3, 2) c4 mat! 1)...Sb5, 2) c3 mat 1)... Sf5, 2) Sc5 mat. W mechanizmie wtórnej groźby mamy grę niepełnego półzwiązania w połączeniu z Goethartem.

A. Goldstein, Parallele 50, kwiecień 1947. 6wg — p7 —6ph — H1P2p1s — 2wkP2W— K2S4 — 1P3P2 — 3W2Gg. Dwuchodówka— 1) c6. Ośrodek tematowy Ge4, fe4 i Sf4. W pierwszej parze wariantów wiązanie czarnej figury daje blokowanie przez przesłonę z unikaniem duali. Ten pomysł nie jest jednak dostatecznie oryginalny. Ciekawą rzeczą będzie prześledzenie rozmaitych ujęć. Najstarszą pracą jest 2x Kubbela (Il Problema 1933): 4w3 — 3H 2S1 — wp5g — 1p1Php2 — 3kP2W — 1Ps S4 — pPPW1P2 — K5Gg. 1) Hd6, tematowe gry Ge4, fe4 i Se4, ta ostatnia ze związaniem Skoczka.

Doskonale rozwiązał zagadnienie konstrukcji E. Visserman, De Maasbode marzec 1947 r. 1s4h1 — 6pp — p1p5 — pP2 s3 — kP1H2W1 — S6K — 2P5 — W2Gg3. 2x — 1) Hb6 z identycznym zespołem Gb4, ab4 i Sc4.

Trzeci wreszcie przykład, dotąd nie publikowany z wyżej podanych względów M. Wróbel, oryginalne (z r. 1945): 8 — 2p1w3 — 5p2 — K1W3g1 — p2kP1Hw — 2sS4 —p1PW1P2 — 6Gg. 2x — 1) Kb4. przyczym ośrodek stanowią obrony We4. Ge4 i Se4.

M. Wróbel, Sjakk-Nytt, luty 1947. 8 — 2K3G1 — 2HpG3 — 5W2 —W4hkp—5pgp— g2pwp2 — 8. 2x. 1) Gh6 gr. 2) Wg5 mat. Temat warszawski, czyli poprawione obrony z cz. hetmanem jako figurą tematową: 1)...H dow. 2) Hf3 mat 1)..He4, 2) Wd5 mat 1)... Hc4, 2) We5 mat.

A. Goldstein, Parallele 50, kwiecień 1947. k6w — S5Hp — 4P3 — 8 — 1pp4K — 7p— Gw6 — 8. 4x. Jak wskazuje próba 1) Sb5? Wa2! 2) Sd6, Wb8! mamy do czynienia z logicznym problemem. 1) Gb1, W:b1. 2) Sb5, Wa1. 3) Sd6! Wb8. 4)H: a1 mat (3... Wa7, 4Hh8 mat). Jest to więc idea rzymska. Czy wstęp ma czystość celu nie odważyłbym się twierdzić.

ROZWIĄZANIA ZADAŃ Z N-ru 2

Nr 55 (M. Wróbel). 1) Hg4:e2! Trzy maty zamienne.

Nr 56 (M. Wróbel). 1) Wg7! gr. 2) He4. 1)...e4! 2) He5. 1)...Gf4! 2) H:d3. 1)...Wf4, 2) H:f4. Wspaniale przeprowadzony temat Brede z pięknymi i subtelnymi obronami czarnych. Znakomity wstęp!

Nr 57 (M. Wróbel). 1) We7—e5! gr. 2) W:a5+. 1)...Gc6, 2) K:b6. 1)...W:e5, 2) W:b6. Świetne opracowanie idei logicznej („temat szwajcarski"), bardzo trudne do rozwiązania, z ciekawymi złudami (np. 1...Gc6; 2. W:b6? Hc7!

Z KRAJU I ZE ŚWIATA

WARSZAWA. Turniej o mistrzostwo miasta (marzec — kwiecień rb.) zakończył się zwycięstwem Zb. Millera (6½ p. — jedno remis, bez przegranej!) przed K. Platerem 6 p., T. Dobrzańskim 5, Cz. Krulischem 4. Na dalszych miejscach: J. Szpotański 2½, St. Gawlikowski 1½, A. Gayer 1 i M. Związek ½p.

Czwórmecz Miller — Plater — Szpotański — Gawlikowski przyniósł również pierwsze miejsce Zb. Millerowi przed Platerem.

Inowrocław. Inowrocławski Klub Szachistów obchodził w dniu 1 maja 18-lecie swego istnienia. Klub przejawia żywą działalność; w maju rozegrał dwa spotkania — z KS Pałuczanka-Żnin (9:6) i z Włocławskim Klubem Szachistów (7:1).

Cieszyn. Mecz Cieszyn czeski — Cieszyn polski przyniósł zwycięstwo graczom polskim 6½:3½. Wyniki: Kaluża ½—½ Nowak, Kluz ½—½ Konecny; Kukuczka 1—0 Boucek, Pieprzyk 1—0 Viselka, Rusek 1—0 Konecny, Kunz ½ — ½ Kaluza, Pszczółkowski 0—1 Boxa, Przybyła 0—1 Gan, Krupczyński 1—0 Sitek, Węglorz 1—0 Hradsky.

Biała. Mecz RKS Walcownia Dziedzice — T.S. „Piast" Cieszyn 6:2.

Szczecin. W Szczecinie powstał „Szczeciński Klub Szachowy". Adres: ul. Piastów 1, I piętro.

Bułgaria. W turnieju eliminacyjnym w Plovdiv zwyciężył Markow przed Galewem. Na dalszych miejscach: Tosev, Karastejcew, Iwanow i Smalko. Markow będzie prawdopodobnie reprezentantem Bułgarii na turnieju strefowym w Holandii.

Francja. Mecz Francja — Szwajcaria 10:10. Tartakower — Strehle 2:0, Rajzman — Blau 0:2, Bettbeder — Grob ½ : 1½, Muffang — Christoffel 1½ : ½.

Mecz Paryż — Bazylea 36½ : 19½.

Belgia. Rozegrany w Antwerpii mecz. Holadia — Belgia dał wynik 10½ : 9½ dla Holandii. W meczu nie brał udziału dr Euwe.

Argentyna. Drugi turniej w Mar del Plata przyniósł zdecydowane zwycięstwo Stahlbergowi (8 p.) przed Najdorfem (6½). Trzeci był Eliskases 5½, czwarty Euwe 4½, piąty Pilnik 3½, szósty Rosetto.

Holandia. Mecz Anglia — Holandia 12½ : 7½. Alexander — Prins 1½ : ½, Golombek — Scheltinga 1:1, Thomas — Kramer 2:0, Abrahams — Cortlever 0:2, Wood (nowa gwiazda!) — Fontein 1½ : ½.

ZSRR. Turniej o mistrzostwo Leningradu: Bronsztejn, Simagin i Rawinskij po 9 (!) przed Panowem 8½. V — VI Zagoriańskij i Friedstein po 8. Dalej Panow, Czystiakow i Ragozin (!).

Turniej o mistrzostwo Moskwy: I — II Tolusz i Lisicyn, po 11½, III — IV Winogradow i Furman.

Obydwa turnieje wymagają więc „uzupełnień", którymi będą mecze między zdobywcami pierwszych miejsc.

Nasza poczta

Malecka Krystyna, Lichynia. Sprawami gry korespondencyjnej zajmuje się S. Czerniakow, poczta Pruszcz Gdański. Może Pani grać z p. Wandą Rucz, Warszawa, Kielecka 41 m. 13.

Zamiński Cezary, Warszawa. Nie interesujemy się tymi dziedzinami. Może porozumie się Pan z p. W. Nowickim, b. współpracownikiem „Rozrywki"? Adres wskaże Wydział Personalny Dyrekcji Wodociągów w Warszawie, Starynkiewicza 5.

Świderski Antoni, Warszawa. Najbliższa dla Pana będzie sekcja szachowa Min. Poczt. i Telegrafów, Ratuszowa 11. Zadanie do niczego. Trzeba studiować nowoczesne problemy!

Dzierżyński St., Warszawa. Czy to ładnie tak się znęcać nad samotnym królem?

B-34241 — Druk. OMTUR, Warszawa, Polna 34